

Умовні умовиводи. Розділові умовиводи

Прохоренко Я.Ю. ФБ-95

Розділові умовиводи

Чисто розділову умовивід - умовивід, в якому посилки і висновок є розділовими судженнями.

Ось його схема:

$$\frac{A \vee B \quad A_1 \vee A_2}{A_1 \vee A_2 \vee B.}$$

Наприклад: "Управляти можна або людськими ресурсами (*A*), або технічними чи іншими системами (*B*)". "У роботі з людьми поняття шлюбу не застосовно: або вищий рівень роботи (*A*), або нам доведеться розлучитися (*Л*)" (з постулатів менеджменту). Отже, або вищий рівень роботи (*Л*), або нам доведеться розлучитися (*A*) (в роботі з людьми), або можливий шлюб в управлінні технічними чи іншими системами (*B*).

Разделительно-категоричне умовивід - це умовивід, в якому одна з посилок розділову, а інша - категоричне судження.

Дане умовивід має два модуси:

1) Modus ponendo tollens (утверджующе-який заперечує). Його схема:

$$\frac{A \vee B \quad A}{\neg B.}$$

Наприклад: Стиль лідерства може бути демократичним (*A*) або автократичним (*B*). Стиль даного лідера демократичний (*A*). Значить, він не є автократичним ($\neg B$).

Слід мати на увазі, що даний модус дасть достовірне висновок тільки в тому випадку, коли можливості в розділовій посилці виключають одне одного (**строга диз'юнкція**);

2) Modus tollendo ponens (отрицающе-який стверджує). Його схема:

$$\frac{A \vee B \quad \neg A}{B}$$

Наприклад:

Стиль лідерства може бути демократичним (**A**) або автократичним (**B**). Стиль даного лідери не демократичний (**-A**). Значить, він є автократичним (**B**).

Необхідно враховувати, що цей модус дає достовірне висновок тільки в тому випадку, коли в розділовій посилці перераховані всі можливості (**закрита диз'юнкція**).

Особливу групу умовиводів із складних суджень складають такі, які мають у своєму складі і розділові, і умовні посилки.

Умовно-розділові умовиводи

Умовно-розділову умовивід - це умовивід, в якому одна посилка складається з двох або більше умовних суджень, а інша являє собою розділову судження. Його ще називають **лемою** (від грец. **Lemma** - пропозицію, припущення). Така назва обумовлена тим, що в цих умовиводах розглядаються різні припущення та їх наслідки.

Умовно-розділові умовиводи за кількістю альтернатив в розділовій посилці бувають наступних видів:

- • дилеми (дві альтернативи);
- • трілемми (три альтернативи);
- • полілемми (чотири альтернативи і більше).

Як правило, на практиці використовуються дилеми.

Існує чотири види дилем: дві прості (конструктивна і деструктивна) і дві складні (конструктивна і деструктивна).

Дилема вважається **конструктивною (яка стверджує, що творить)**, якщо на закінчення її входять слідства умовних посилок.

Дилема вважається **деструктивною (заперечливою, руйнівною)**, якщо на закінчення її входять заперечення підстав умовних посилок.

Дилема вважається **простий**, якщо укладання являє собою просте категоричне судження.

Дилема вважається **складною**, якщо укладання є складним розділовим судженням.

Запишемо схеми дилем.

1. Проста конструктивна дилема:

$$\frac{\begin{array}{l} A \rightarrow B \\ C \rightarrow B \\ A \vee C \end{array}}{B}$$

Наприклад:

<• Вели наставляти наказами (**A**), то люди будуть намагатися обійти заборони і втратять почуття сорому (**B**). Якщо насаджувати порядок покараннями (**C**), то люди будуть намагатися обійти заборони і втратять почуття сорому (**B**)" (Конфуцій).

Але правитель зазвичай наставляє наказами (/ 1) або насаджує порядок покараннями (**C**). Отже, люди будуть намагатися обійти заборони і втратять почуття сорому (**B**).

2. Проста деструктивна дилема:

$$\frac{\begin{array}{l} A \rightarrow B \\ A \rightarrow C \\ \neg B \vee \neg C \end{array}}{\neg A}$$

Наприклад:

"Якщо наставляти чеснотою і підтримувати порядок за допомогою ритуалу (**A**), то люди будуть знати, що таке сором (**B**) або поводитимуться пристойно (**C**)" (Конфуцій).

Але люди не знають, що таке сором (**--У**) і не поведуться пристойно (**-1С**).

Значить, правитель ні наставляє чеснотою і не підтримує порядок у вигляді ритуалу (**-Л**).

3. Складна конструктивна дилема:

$$\frac{\begin{array}{l} A \rightarrow B \\ C \rightarrow D \\ A \vee C \end{array}}{B \vee D}$$

Наприклад:

Якщо наставляти наказами та насаджувати порядок покараннями (*A*), то люди будуть намагатися обійти заборони і втратять почуття сорому (*B*). Якщо наставляти чесною і підтримувати порядок за допомогою ритуалу (*C*), то люди будуть знати, що таке сором і поводитимуться пристойно (£ •).

Але правитель або карає (Л), або подає приклад доброчесної поведінки (С). Значить, люди, обходячи заборони, втрачають почуття сорому (*B*), або поводяться пристойно (*O*).